

Kronika gospoda Urbana.

F. S. Finžgar.

Ne zaradi tega, da bi mi bilo dolgčas, tudi ne zavoljo veselja, ki ga nimam in ga nisem imel nikoli, veselja namreč do starih, sivih listin, ki diše po plesnobi, ampak zaradi tistega železnega obroča, ki mi ga je zvaril sedanji čas — menda ne samo meni — krog sence, čez čelo krog in krog glave, da ne morem slutiti niti bodočnosti, katere perspektiva se vsak dan na novo izprevrže, niti gledati sedanjosti, ki je do ogabnosti čezdalje groznejša, zavoljo tega sem ubežal sedanjosti in se skrtil prihodnosti — v arhiv. Pokleknil sem k spodnji polici in segel po svežnjih stoletje starih. Iskal nisem v njih prav ničesar. In vendar sem jih odvijal in bral lenobno, brez zanimanja, postavim: »Osnanilo zesarfki ga kr. Ilirskiga Poglavarštva«, ali »Pravda eniga podložniga«, in »Postava sa volo ognja, ki nam da na snanje, inu nafs podvuzhi...« In zopet velik zvezek pobotnic. Zunaj je bilo zapisano z zarjavelim črnilom: »Contribution«. Razvijem. Tiskani formulari, spodaj privihnjen ogel s pečatom, drugo popisano s petljasto baročno pisavo. Gledam letnice: 1777, 1804, 1810, 1813 itd. Kar naenkrat pa mi izdrsne izmed pobotnic nekaj listov, hudo orumenelih, manjše oblike, brez tiska. Začnem brati. Zanimanje raste. Naglo sem povezal vse listine spet v svežnje, jih zložil v predal, tisti rokopis pa vzel seboj in ga bral in bral; večkrat zelo s težavo, kake posamezne besede nisem mogel prebrati. Toda celota mi je razodela kos kronike

gospoda Urbana. Morda utegne zanimati še koga. Takale je:

7. avgusta 1813. Danes sem šel obhajat v hribe. Stari Marin bo umrl. Deset let že ni videl sina. Na vojsko so ga vzeli. Mož pravzaprav ni nič bolan. Sama žalost ga bo ujedla. O, vojska, ti si delo hudiča, ki mu je ime Napuh in se piše Poželenje oči. Od tam sem šel skozi Ločnico, da pogledam svoje konje. Pri vodi sem našel pet francoskih vojakov, ki so ribe lovili. Desetkrat sem jim že povedal, da je ribištvo moje. Kdo se zmeni za moje in za tvoje. Še ozrli se niso. In jaz sem jim voščil bon jour. Hinavec. V teh časih imamo vsi jezik zato, da skrivamo, kar imamo v srcu. Nato sem se previdno smukal ob grmih, da niso opazili, kam sem krenil. Če izvohajo moje skrite konje, sem ob nje. Hlapec se me ni ustrašil, ko sem nenadoma priril skozi grmovje. Pangrc je res poštenjak. Za Božič sem mu obljubil čizme. Vsak dan lazi po Govejeku in Kravjeku ter žanje travo za konje. Čisto malo so zmedleli. Samo Bog varuj, če se to potegne čez zimo. Sv. Štefan, lepo te prosim, šest funtov sveč ti obljubim, če mi jih obvaruješ. Izdal me vendar ne bo nihče. Naši ljudje so dobri. V tla gledajo in potrpe do zadnjega. Ni ga izdajavca med njimi. Tudi njim bom odpisal nekaj tlake in odpustil po en snop desetine. — Hruško ržišnico so mi tačas vso obrali, do zadnjega peclja. Dekla Marina je šla nadnje. Pa so jo napodili s sabljami. E,